

Järvelubi

Järvelubi (järvekriit) on Kvaternaari ajastul tekkinud karbonaatne pude setend (värvilt valkjaskollane, kollakasvalge või helebeež), mis sisaldab lisandina turvast, liiva jms. Pärastjääaegsetes sulglohkudes tekkinud järvede algfaasil kuhjunud peenest kaltsiidist koosnev setend on Eestis laialdaselt levinud ja mõneti ka kasutamist leidnud.

Järvelubja paksus on enamasti 0,5-1,0 meetri piires, kuid Pandivere kõrgustiku alal on moodustunud kohati ka tusedad (kuni 2 m) ja üsna väljapeetud lasundid. Järvelubja kättesaadavus muda- ja turbakihi alt on siiski raskendatud. Järvelubja teeb hinnaliseks kõrge CaCO_3 sisaldus (90-95%) ja keemiline puhtus ning madal Mg sisaldus. Järvelubja kasutati esmalt tsemenditööstuses, hiljem lisandina jõusöötades, lubivärvide valmistamisel jm.

Järvelubi on settinud võrdlemisi lühikese aja jooksul pärast viimast jääaega. Euroopa alal hakkas järvelubi settima ligikaudu 11 500 aasta tagasi, kui jää oli taandunud ja kliima juba mõnevõrra soojenenud. Kõige intensiivsem lubja settimine oli umbes 9000–5000 aastat tagasi. Järvelubja teke, vähesed erandid välja arvatud, lakkas kogu Euroopas aga umbes 2500 aasta eest. Pole veel selge, miks järvelubja settimine lakkas, on aga võimalik, et jääaja-järgsel perioodil mingil ajal alanud turba ja mulla teke muutis järvedesse imbuva vee happelisemaks, mis võis omakorda pidurdada lubja teket.

Eesti ainus järvelubja kaevandamise koht on Rakke lähedal Varangul.

Puhtamaid ja enam tsementeerunud järvelubja erimeid nimetatakse mõnikord ka **järvekriidiks**, mis pole ehk päris õige, kuigi järvelubigi sisaldab sageli organismide lubikodade jäänuseid.